

Naczelne Dowództwo W. P.
(Sztab Generalny).

Poczta Polowa 53 ~~XXXXXX~~, d. 20/VI 1920 r.

38505
aa 25

ODDZIAŁ II.

PILNE

Ew. 4. № 25722/II

Raport Attaché wojsk. P.P.
w Belgradzie Nr. 181. pouf.
z dnia 7/VI. r.b.

D O

Generalnej Adjutantury Naczelnego Wodza
W W A R S Z A W I E .

W załączeniu przesyła się w odpisie
raport attaché wojsk. P.P. w Belgradzie za Nr.
181 pouf. z dnia 7/VI. r.b., podający sytuację
wewnętrzną i zewnętrzną królestwa S.H.S.
I załącznik.

Otrzymują:

Gen. Adj. Nacz. Wodza
M.S. Wojsk. / Oddział II. Sztabu/
M.S. Zagr. / oficer łącznikowy/

Szef Oddziału II-go

Za zgodność:

B. O Ł D E S K U Ł m.p

Pułkownik Szt. Gen.

W. Przebyszko

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA

L. Dz. 38505, dnia 20/VI 1920 r.
załącz. Wydział.

POLSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

S T O S U N K I . W E W N Ę T R Z N E

N o w y G a b i n e t

Przed stworzeniem nowego gabinetu doszło pomiędzy partją demokratyczną i radykalną do porozumienia co do programu, nowego rządu, który to program ~~ni~~^{według} exposé wygłoszonego 10 maja b.r. przez prezydenta ministrów Veśnića polega głównie na następujących punktach: uchwalić jak najprędzej ustawę wyborczą, przeprowadzić wybory i zwołać konstytuante, która mogłaby swobodnie wypowiedzieć swą wolę o urządzeniu państwa i uchwalić konstytucję, ratyfikować pokój z Niemcami, Austryją i Bułgarją, uregulować sprawę budżetu państwa, ^zprzedsięwziąć wszelkie środki celem zaprowadzenia ładu i porządku w kraju.

Nowy gabinet mając absolutną większość głosów w parlamencie jest pewnem zaufania i poparcia ze strony posłów. Co do polityki zewnętrznej, minister Veśnić powiada w swoim "exposé" że zostanie niezmienną i pójdzie tą samą drogą, jak dotychczas, z bezwzględną szczerością do sprzymierzeńców, którzy walczyli razem o te same idee wolności.

T E U M A C Z E N I E "EXPOSÉ".

Panowie członkowie tymczasowego parlamentu !

Rząd, który wobec wysokiego zaufania korony w tej chwili ma zaszczyt przedstawić się, przychodzi przed was i przed nasz kraj z dokładnie wyznaczonym i wypracowanym programem, który ma być w możliwie najkrótszym terminie przeprowadzonym, ponieważ wymagają tego koniecznie żywotne i państwowe interesy naszego państwa. Naszym pierwszym i prawie jedynym celem jest: Przygotować dla królestwa S. H. S. zasadniczą ustawę, to jest konstytucję, i w ten sposób stworzyć jak najprędzej prawną podstawę do rozwijania się we wszystkich kierunkach całego jego niewyczerpanego dobra, wszystkich jego obywateli, dając równocześnie możliwość wszystkim naszym współobywatelom, aby na szerokiej demokratycznej podstawie zupełnie swobodnie wypowiedzieli swoją wolę o podstawowym urzą-

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE

dzeniu swej wspólnej ojczyzny, i odpowiedzialny w ten sposób ich podstawowym życzeniem i ofiarą, które poniósł wspaniałomyślnie w tej strasznej wojnie cały nasz naród, wraz z szlachetnymi i kulturalnymi sojusznikami i szermierzami o te same idee sprawiedliwości i wolności, jakoteż i ureczystej obietnicy, jaką dał król w historycznym dniu 1 grudnia 1918 r.

Stosownie do tego rząd postara się natychmiast i bez odkładania o definitywne wypracowanie podstaw dla naszej nowej konstytucji, aby ją mógł przedłożyć konstytuancie, gdy tylko ta się zbierze. Parlament posiada już projekt prawa wyborczego do konstytuancy i projektu ustaw potwierdzających zakończenie umowy pokojowej z Niemcami, Austryją i Bułgarią. Przedłożymy wam również w jak najkrótszym terminie i projekt uchwalenia potrzebnych kredytów jakoteż sposobów dla prawidłowego zarządzania skarbem do chwili, w której regularna konstytuanta będzie w możności, wydawać je regularną drogą. W przyszłości należy całemu naszemu narodowi, wszystkim jego warstwom, zagwarantować możliwość, jak najlepszego zarobku. Rząd uważa za swój pilny obowiązek zapewnić w naszym kraju porządek i spokój, i w tym celu przedłoży wam odpowiedni projekt prawny, który pozwalam sobie jeszcze dzisiaj polecić waszej najpilniejszej uwadze.

Moji koledzy i ja żywny nadzieję, że tymczasowy parlament przyjdzie nam z pomocą w tych naszych zamiarach i wzmożni je swoim zaufaniem, ponieważ jesteśmy przekonani, że we wszystkich podstawowych politycznych kwestiach występujemy jako wyraz i przedstawiciel jego ogromnej większości, czego też od nas wszystkich, cozem jesteśmy głęboko przekonani, oczekuje z jednakowym pragnieniem cały nasz naród i cała nasza opinia publiczna, tembardziej, że z wielką uwagą śledzą naszą pracę wszyscy przyjaciele i sąsiedzi. Pod tym ostatnim względem uważamy za obowiązek oświadczyć, że dzisiejszy rząd jak długo będzie miał zaszczyt kierować sprawami państwa, w międzynarodowych stosunkach będzie iść uświęconym śladem Serbji. Będziemy jak i dotychczas wiernymi sojusznikami, szczerymi przyjaciółmi, wzorowymi sąsiadami, względem naszych pozostałych sąsiadów, będziemy ponosić na nasze krew i stuletnią

walkę wywalczono prawa i obowiązki swoich międzynarodowych obywateli.

Na tej podstawie, panowie członkowie tymczasowego parlamentu, zadecyzujmy pracować i organizować w tej nadziei, że wedle tego programu będziemy szczerze i oddanie współpracować. Ojczyzna nas wszystkich wzywa do tej potężnej i poważnej pracy. Wierzymy że odpowiecie razem na to wezwanie.

Jednym z najważniejszych zadań nowego rządu jest uchwalenie konstytucji, której projekt wypracowany przez byłego Prezydenta i ministrów PROTIĆA (radykała) brzmi w tłumaczeniu jak następuje:

PROJEKT KONSTYTUCJI KRÓLESTWA S.H.S.

opracowany przez Stojana PROTIĆA.

Pierwszy projekt. - Forma i podział państwa.

Pierwszy projekt konstytucji, w którym senat nie jest przewidziany, ma składać się z 200 artykułów.

Pierwszy artykuł głosi, że Królestwo Serbów, Chorwatów i Słowenców jest dziedziczną i parlamentarną monarchją.

⟨ Królestwo dzieli się na prowincję, okręgi, powiaty i gminy. Prowincjami są: ^{in. m. m. m.} Serbja, Stara Serbja z Macedonją, Chorwacja i Sławonja z Rjecką, Istrja i Nadzjemurje, Bośnia, Czarnogóra z Hercegowiną, Boka i Pomorzem, Dalmacja, Srem z Baską i Banatem, i Sławonja z Frekemurjem. Ścisłość i granice tych prowincji, okręgów, powiatów i gmin wyznacza się bliżej ustawą o samorządzie ^{ie} prowincji, okręgów, powiatów i gmin. ⟩

⟨ Językiem służbowym ⟩ dla ustaw, parlamentarnych protokołów i stenograficznych zapisów, dla wszystkich aktów i oznaki korespondencji o charakterze państwowym, dla wszelkiej korespondencji między centralnymi i prowincjonalnymi władzami i dla pism, skierowanych do centralnej państwowej władzy lub jej organów, jest język serbski i Chorwacki. Nowy w parlamencie

moga być wygłaszane w każdym dialekcie serbskiego, chorwackiego języka i po słoweńsku.

Zasadnicze prawa obywateli.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Obywatelstwo jest w całym Królestwie tylko jedno. W jaki sposób nabywa się i traci, zarządza się ustawą. Wszyscy obywatele są wobec prawa równi. Wszystkim przysługuje jednako prawa ochrona ze strony sądowych i administracyjnych władz. Nie uznaje się przywilejów pochodzenia z urodzenia lub osobistych. Szlachectwo zniesione. Fidejkonisy rozwiąże się na podstawie osobnej ustawy.

Osobistą wolność zaręcza się. Nikogo nie może sędzić niekompetentny sąd. Karę śmierci za czyste polityczne przestępstwa znosi się. Każdy obywatel może dowolnie wybrać w kraju miejsce przebywania i zamieszkania. Mieszkanie jest nie-naruszalne.

Prawo własności zapewnione. Treść i zakres prawa własności normuje się ustawami. Feudalne stosunki znosi się. Nikt nie może być zmuszonym, aby swoje dobra odstąpił na potrzeby publiczne, ani z tego powodu prawa prywatnej własności nie może się ograniczyć oprócz wypadków, gdzie prawo na to pozwala i za ustawowym wynagrodzeniem. Wolność pracy, rękodziela i handlu zaręcza się w granicach ustawy. Wolność wyznania i przekonania zaręcza się. Uciejtność i nauka są wolne. Zasadnicze szkolnictwo jest obowiązkowe. Jest ono w publicznych szkołach powszechnych bezpłatne.

Prasa jest wolna. Nie może być zaprowadzona cenzura. Obywatele mają prawo zgromadzeń i omawiania w granicach prawa. Obywatele mają prawo organizować się w celach, które nie są karane ustawą. Tak samo obywatele mają prawo petycji. Każdy obywatel ma prawo bezpośredniego i bez czyjegokolwiek pozwolenia podnieść skargę do sądu na państwowe i samorządne organy za przestępstwa, które uczynią przeciwko jemu w służbie.

Władze państwowe.

Władze państwowe pochodzą z narodu i pełnią służbę w myśl postanowień nowej konstytucji.

Władze ustawodawcze pełni Ustawodawcze Zgromadzenie wraz z królem.

K R Ó L.

<Król> reprezentuje państwo we wszystkich stosunkach z innymi państwami. On wypowiada wojnę i zawiera pokój. Jeżeli państwo nie było napađnięte, albo wojna nie została mu ze strony drugiego państwa wypowiedziana, do wypowiedzenia wojny pokój potrzebne jest poprzednie zezwolenie narodowego przedstawicielstwa. Król zawiera umowy z innymi państwami ale dla ratyfikowania tych umów potrzebne jest poprzednie zezwolenie Narodowego Przedstawicielstwa. Umowa na zasadzie, której obce wojsko może okupować terytorja Królestwa albo przejść przez nie, nie ma waźności bez poprzedniej zgody parlamentu.

Za wszystkie akty królewskie ustne lub pisemne, kontra sygnowane lub niekontrasygnowane jak i za wszystkie jego kroki mające znaczenie polityczne jest odpowiedzialny kompetentny minister, dopóki zajmuje to stanowisko. Za akta króla jako głównodowodzącego wojsk odpowiedzialny jest minister wojny i marynarki, a wyjątkowo podczas wojny i naczelnik generalnego sztabu i naczelnik głównego dowództwa.

W państwie SHS. panuje Piotr I. KARADZICORDEWICZ. Tron królewski przechodzi dziedzicznie na następcę tronu Aleksandra i na jego męskie potomstwo, ze ślubnych związków małżeńskich w myśl zasad primogenitury.

Władzę królewską wykonuje: ^{Namiestnik} 1/ gdy król jest małoletni 2/ gdy z powodu choroby umysłowej lub cielesnej stale jest niezdolny do wykonywania władzy królewskiej i 3/ gdy stale jest nieobecnym. O tem czy nastąpił powód takiego zastępstwa rozstrzyga za każdym razem Przedstawicielstwo Narodowe głosowaniem tajnem. Gdy Rada Ministrów uważa, że nastąpił wypadek niezdolności królewskiej zawiadza ona o tem Zgromadzenie Nar-

dowe przedkładaając mu opinię trzech lekarzy z trzech krajowych fakultetów medycznych. W ten sam sposób postępuje się gdy chodzi o osobę następcy tronu.

Przedstawicielstwo Narodowe.

Przedstawicielstwo Narodowe tworzą posłowie, których naród swobodnie wybiera przez ogólne, równe bezpośrednie i tajne głosowanie. Członkowie królewskiego domu nie mogą kandydować na posłów. Urzędnicy i wszyscy ci, którzy pozostają w państwowej służbie, nauczyciele szkół ludowych i przyswowie gmin, gdyby zostali wybrani posłami i mandat przyjęli tracą swoje stanowiska. Zatrzymują jednak swoje urzędnicze stanowisko równocześnie z mandatami: ministrowie, Członkowie Rady Państwa, członkowie kasacyjnego sądu, członkowie Głównej Kontroli/ Najwyższej Izby Obrachunkowej/ i profesorowie uniwersytetu.

Posłowie nie mogą być w tym samym czasie państwowymi dostawcami ani państwowymi przedsiębiorcami, ani w inny sposób stać z państwem w handlowym stosunku.

Zażalenia przeciwko wyborowi posłów mogą wnieść tylko reprezentanci list kandydatów w danej wyborczej jednostce w ciągu 14-dni po ogłoszeniu wyniku wyborów. Żażalenia rozstrzyga sąd kasacyjny.

Przedstawicielstwo Narodowe może z pełną ważnością rozstrzygać, o ile na posiedzeniu jest obecna przynajmniej $\frac{1}{3}$ pełnej konstytucyjnej przewidzianej liczby posłów. Do uchwały o pewnej ważności potrzebne jest większość głosów obecnych posłów.

Jest obowiązkiem posłów regularnie przychodzić na posiedzenia i brać udział w pracy Przedstawicielstwa Narodowego. Każde uchylanie się posłów od posiedzenia bez pozwolenia Przedstawicielstwa Narodowego, bez względu na powód, uważa się za niespełnienie poselskich obowiązków. Poseł nie może tłumaczyć nie brania udziału w posiedzeniach lub pracy Przedstawicielstwa Narodowego powodami politycznymi. Tymi powodami może

motywować tylko swoją dymisją. Prezydent stwierdza czy jest na posiedzeniu parlamentu wystarczająca liczba posłów. To stwierdzenie odbywa się albo przed głosowaniem, albo podczas głosowania lub po głosowaniu.

A u t o n o m j a l o k a l n a.

II

Lokalne związki autonomiczne, powiaty, okręgi i gminy załatwiają wszystkie sprawy wewnętrzne państwowej administracji, o ile ustawa nie nakazuje inaczej. One są osobami prawniczymi w myśl publicznego i prywatnego prawa.

Sejmiki lokalne związków administracyjnych wybierają się ogólnym, równym bezpośrednim i tajnym głosowaniem.

Sejmy prowincjonalne mogą porządkować pojedyncze gałęzie prowincjonalnej administracji i życia, prowincjonalnymi ustawami w zakresie upowszechnienia /mandatu/ oznaczonego ustawą o ustroju prowincji lub, którą drugą ustawą. Prowincjonalne ustawy nie mogą sprzeciwiać się konstytucji lub państwowym ustawom. W razie kolizji między państwowymi a prowincjonalnymi ustawami należy się pierwszeństwo państwowej ustawie.

Wydział prowincjonalny przygotowuje projekty prowincjonalnych ustaw, o których rozstrzyga Sejm prowincjonalny. Prowincjonalne ustawy ogłasza i publikuje namiestnik prowincji. O ile Rada Państwa uzna, że te ustawy sprzeciwiają się konstytucji lub państwowym ustawom, wtedy takich ustaw publikować nie wolno. Wydział prowincjonalny może wydawać rozporządzenia wykonawcze wszystkich państwowych i prowincjonalnych ustaw w okręgu prowincjonalnej kompetencji.

Wydział prowincjonalny może w nagłych wypadkach, gdy prowincjonalny sejm nie jest zgromadzony wydawać za aprobatą namiestnika tymczasowe prowincjonalne ustawy we wszystkich sprawach, które należą do kompetencji sejmu, oprócz budżetu.

Wydział prowincjonalny jest najwyższym organem wykonawczym administracji w prowincji. Państwowa władza centralna czuwa, aby prowincjonalne i inne miejscowe władze nie przekraczały granicy konstytucji lub ustaw, aby nie naruszyły ogólnopństwowego interesu i aby wykonywały swoje ustawowe obowiązki.

len Królestwa S.H.S. $\frac{2}{3}$ senatorów, których wybierają prowincje musi posiadać oprócz wyżej wymienionych warunków i dyplom skończonego fakultetu.

Senat zbiera się w tym samym czasie, co izba posłów. Senatowi nigdy nie rozwiązuje się wniosek, który jedna izba przyjmie, posyła się do dalszego opracowania drugiej izbie, Gdy wniosek ten i druga izba w całości bez żadnych zmian przyjmie, uważa się wniosek za przyjęty przez Przedstawicielstwo Narodowe.

To są te wyjątki w projekcie konstytucji p. Prečića, które przedstawiają w nim główne rzeczy nowe, wszystkie zaś inne instytucje zgodzają się w zasadzie z normami konstytucji serbskiej z 5/VI 1903 roku.

W skutek kompromisu zawartego między partjami demokratyczną i radykalną, rządy w poszczególnych prowincjach muszą być procentowo obsadzone przez członków obydwóch partji. Z tego powodu podali się do dymisji Viceban Chorwacji Dr. Franko Fetcó-njak, Dr. Sertić i kilku wyższych urzędników w Sarajewie. W Lublanie klerykali słowenscy nie zgadzają się na dopuszczenie do rządu demokratów słowenskich, i obecnie toczą się odpowiednie rokowania w tej sprawie.

O CIERA SYTUACJI. wewnątrzno-politycznej.

=====

Utworzenie gabinetu koncentracyjnego, w którym wszyscy stronnictwa są reprezentowane za poprzednim porozumieniem się, daje pewność, że gabinet Vešnića osiągnie wszystkie cele, które sobie wyznaczył. Jednym z najgłówniejszych i najpilniejszych zadań gabinetu jest zwołanie konstytuenty, gdyż dotychczas obecny tymczasowy parlament składa się z dawnych posłów do serbskiej skupstiny, węgierskiego parlamentu i posłów do sejmiku bośniackiego, ludzi których celem jest często nie program polityczny, ale i dobro kraju, lecz prywatnie i zyski.

Dopiero po wyborach do konstytuenty, rząd oparty na zaufaniu wszystkich stronictw, będzie mógł iść do zrealizowania swego programu politycznego.-

Obecnie panuje w kraju zupełny spokój, wbrew pogłoskom, rozśiewanym tendencyjnie przez zagraniczną prasę.

Rząd z obawy przed bolszewizmem, która o tyle jest nieuzasadniona, że Jugosławja posiada stosunkowo niewielką ilość robotników/około 300.000 / i tylko po większych miastach, -wydał rząd szereg energicznych rozporządzeń zapobiegając wszelkim rozruchom, co przy pewnych energicznych i służbiwych organach wykonawczych, jakimi są tutajżandarmeryja i wojsko, daje gwarancję utrzymania porządku.

Strejki zostały ukończone. Między innymi strejk zecerów został w ten sposób załatwiony, że strejkujących oddalono, założono nową szkołę zecerów, a strejkujących zecerów zobowiązano się przez przeciąg 6 ciu miesięcy nie przyjmować do pracy. Przez czas trwania strejku wychodzi w Belgradzie jeden wspólny dziennik p. ł. "Belgradzka Sztampa". Prasa Jugosławjanska jest na ogół licha, większe zagadnienia z polityki zewnątrznej i o stosunkach światowych bywają bardzo rzadko poruszane.

S T O S U N K I Z E W N Ę T R Z N E .

sprawy

↳ Celem uregulowania Rjecki, która dotychczas nie została zatwierdzona, rząd SHS. wysłał delegatów Pašića i Trubića do miejscowości Pallanca nad jeziorem Maggiore, gdzie oczekiwał ich włoski minister spraw zagranicznych Scialoja, którym delegaci mieli odbyć konferencję w sprawie Rjecki. Po upadku gabinetu Nittiego, Scialoja wyjechał do Rzymu, przez co konferencja została przerwana, a uregulowanie sprawy Rjecki ponownie uległo zwłoce.

↳ W tym czasie D'Annunzio zajął osadę i górę Cavle położoną na linii demarkacyjnej na drodze Rjeka-Tryjeść, która to osada należała po połowie do Włoch i Jugosławji.

Prasa Jugosławjaska donosi że u D'Annunzia i w Rzymie była deputacja mieszkańców miasteczka Suszaku żądając przyłączenia Suszaku do Włoch.

W ostatnich czasach rząd włoski wycofał z Suszaku regularne wojska, które dotychczas stanowiły załogę miasta i były wiernymi rządowi włoskiemu, nie chciały wejść w kontakt z D'Annunziem i pozostawił tak małą załogę, że zachodzi obawa zajęcia Suszaku przez wojska D'Annunzia. To wywołało w Jugosławji ogólne oburzenie.

↳ Rząd SHS. wysłał do Rady Najwyższej w Paryżu protest przeciw zajęciu Cavle i przeciw nowym zamachom D'Annunzia. Delegat Trubić protestując przeciw tym zamachom D'Annunzia przed Radą Najwyższą w Paryżu wyraził się, że Jugosławja będzie bronić swoich interesów, nawet czynnie.

Fosco Biankini wygłosił w parlamencie barizo ostrą mowę przeciwko Włochom, zarzucając Entencie tak dalece nielegalne postępowanie wobec Jugosławji, że prezydent ministrów Vesnić odebrał mu głos.

↳ Jugosławianie bowiem mieli już przygotowany korpus ochotniczy i wogóle wszystko, aby na akcję D'Annunzia odpowiedzieć w ten sam sposób, i tylko dzięki wpływom Ententy, na rząd SHS. mogą Włosi zawiązać swoje utrzymanie się w Rjece.

Kiedy sprawa Rjeki zostanie definitywnie załatwioną trudno przewidzieć, obydwie strony nie chcą odstąpić od swych żądań, rozstrzegnięcie zaś sprawy siłą byłoby jeszcze trudniejszym, zwłaszcza, że Francja i Anglja są w tej sprawie zupełnie zdesinteresowane.

W ostatniej fazie sporu o Rjekę Jugosławianie oczekują pomyslnego rozstrzegnięcia, tembardziej że większość włoskiego parlamentu dąży do porozumienia się z rządem SHS. i do ugodowego załatwienia sprawy.

Wielkie niezadowolenie w Jugosławji wywołało też mianowanie wikarego Constantini-ego papieskim administratorem w Rjece. Prasa Jugosławjanska podaje, że mianowanie to wyłącza Rjekę z episkopatu Sinj / Dalmacja / czyli że papież uznaje Rjekę za nienależną do Dalmacji.

Sprawę tę prasa zwłaszcza Belgradzka, wykorzystuje bardzo w agitacji przeciw papieżowi.

W rzeczywistości sprawa przedstawia się następująco: w Rjece powstały nieporozumienia i zatargi między księżmi świeckimi i mnichami z klasztoru kapucynów, ponieważ pierwsi są zwolennikami przyłączenia Rjeki do Jugosławji, drudzy zaś do Włoch. Celem więc złagodzenia tych zatargów, został wysłany z Rzymu do Rjeki papieski wikary Constantini.

C Z A R N O G Ó R A

W Czarnogórze panuje względny spokój: tylko tu i tam owdzie bandy Czarnogórskie podplacane przez Włochów napałają na posterunki.

Rząd SHS. coraz bardziej zajmuje się losem Czarnogóry w ostatnich czasach zakupił dla Czarnogóry za 1 milion dynarów bydła hodowlanego, za 2 miliony środków żywności i za 800 tysięcy dynarów masocholów ciężarowych, co wpływa dodatnie na uspokojenie się i zjednanie sobie Czarnogóry.

XXXXXXXXXXXXXX

A L B A N J A.

W ostatnich miesiącach bandy albańskie napały włoskie posterunki, co zmusiło Włochów do wycofania się z głębi kraju, ograniczając się na zatrzymaniu Skutari i Durazzo gdzie wzmocnili załogi.

Prasa Jugosławińska atakuje Włochów za to postępowanie, zarzucając im dwulicowość, gdyż z jednej strony chcą prowadzić układy, z drugiej znowu ^{ze} wzmacniają swe siły w Albanji i w ten sposób chcą otoczyć Jugosławię ze wszystkich stron.

Położenie rządu Albńskiego w Tiranie jest bardzo trudnem, albowiem naród nie uznaje tego rządu jako albańskiego lecz jako rząd Włosko-turecki.

Ruch powstancy, popierany przez rząd BHS. ogarnął całą północną i środkową Albanj. Powstancy zajęli miejscowość Preza na północ od Tirany, a wojska rządowe wysłane przeciwko powstancom, musiały się cofnąć. Rząd albański przewidując w tem zdradę stworzył dla rządowego wojska trybunał wojskowy. Od każdego obywatela w okolicy Tirany rząd wymaga złożenia przysięgi, że niebędzie zbrojnie występował przeciw rządowi w Tiranie.

W Skutari utworzył się wówczas nowy rząd, który nie uznaje rządów w Tiranie.

G R E C J A

Stosunki z Grecją są bardzo dobre. Załączam jeden egzemplarz mapy z nowymi granicami Królestwa greckiego.

B U Ł G A R J A

Stosunki na-ogół niezmiennie. Agitatorzy bułgarscy szerzą bolszewizm na terytorjach zamieszkałych przez Bułgarów t. j. w Starej Serbji i Macedonji.

Caribrod mają Serbowie zająć dopiero po ratyfikacji pokoju.

Włosi czynią w Bułgarii duże starania na zjednoczeniem sobie ludności, wpływ ich coraz bardziej wzrasta, na co rząd S. R. S. patrzy z wielkim niezadowoleniem.

RUMUNJA.

Stosunki z Rumunją są bardzo dobre.

AUSTRIA

W tych dniach ma przyjechać do Belgradu austrijska misja handlowa.

P R A S A jugosłowiańska i stosunek jej do ostatnich zdarzeń w Polsce.

Prasę jugosłowiańską można podzielić ze względu na stosunek do Polski następująco:

1) Znaczna większość zajmuje się omawianiem tylko wewnętrznych stosunków państwa nie troszcząc się wcale o politykę zagraniczną.

2) Prasę dobrze względem Polski usposobioną prawie niema, rzadko można znaleźć w tutejszej prasie przyjazny nam artykuł.

3) Prasa stojąca na usługach naszych przeciwników K&S Rosjanom i Czechom.

4) Prasa socjalistyczna, stojąca ideowo blisko komunistów, jest wobec nas wrogo usposobiona. Popierana gorąco bywa przez Niemców i Żydów.

Prasa stojąca na usługach Rosji zarzuca nam imperjalizm, zaborczość, megalamanię. W sojuszu naszym z Ukrainą, widzi prasa ta, działania do utworzenia Polski od morza do morza, co według tejże, zawsze było marzeniem Polaków, którzy starali się wszelkimi środkami, bądźto ustępstwami bądź przemocą utrzymać przy sobie Ukrainę, która jednak zawsze powracała na łono prawosławnej Rosji i szukała w niej pomocy.

Rosjanie twierdzą w prasie i to, że Polska i Ukraina będą tak długo istnieć, jak długo będą żyć Piłsudski i Petlura. Po śmierci tych mężów trudno przewidzieć co z temi państwami się stanie.

Prasa socjalistyczna napada nas ze względów ideowych, za prowadzenie wojny z bolszewikami, zarzucają nam imperjalizm i konserwatyzm.

Cała wroga nam prasa, rozsiewa rozmaite nieprawdziwe wiadomości o naszej wojnie z bolszewikami. I tak n.p. onegdaj "Belgradski Dnevnik" socjalistyczny "Radeńické Novine" i "Progres", doniosł, że front nasz został przez bolszewików przeklany, że bolszewicy zbliżają się do Wareszawy, która gwałtownie jest fortyfikowana.

Dziennik rosyjski "Ruskaja Gazeta" doniosł, że Kijów został zajęty przez bolszewików.

Mylnem jednak byłoby osądzanie na podstawie prasy nastroju tutejszego społeczeństwa w stosunku do Polski. Cała prawie inteligencja jest bardzo dobrze usposobioną dla Polski, a głosy w prasie są tylko niecną robotą jednostek i agitatorów rosyjsko-czeskich.

← Potrzebną byłaby z naszej strony kampanja prasowa, która wprowadzi tutejsze Poselstwo Polskie już rozpoczęło, co jednak na brak poważniejszych dzienników, ze względu na brak lokant prasowy natrafia na wielkie trudności. →

Ja z naszej strony wszystkie depeszy szyfrowane uzupełniam wiadomości mi kontragitacyjną, n.p. entuzjastyczne przyjęcie wojsk polskich przez ludność na Ukrainie.

Rozbicie armii Dubionnego, który był postrachem armii i dobrowolskiej rosyjskiej, przez armię polską.

Porozumienie bolszewików z Niemcami i podobnymi wiadomościami z gazet i komunikatów. *

← Gazety rosyjskie w Belgradzie występują wrogo przeciw Entencie, w szczególności przeciw Francji. → w gazecie rosyjskiej, która wychodzi w Belgradzie było powiedziane że dług Rosji względem Francji powinien być unieważniony, gdyż pieniądze, które Francja dawała na materiały wojenne zostały sownie krwią żołnierza rosyjskiego zapłacone. I tylko wtedy jeżeli Rosja otrzyma Konstantynopol i Galicję wschodnią i wszystko co było obiecane przez Ententy tylko wtedy można będzie mówić o zwrocie długu.

Jak zauważyłem w rozmowach z tutejszą generalicją i wyższymi oficerami, nimb Rosja jako tutaj miała, małe je. Często się słyszy, że Rosja zdradziła Serbję w 1914 roku, kiedy Serbowie uderzyli w kierunku Budapesztu, myśląc że będą mogli połączyć się z Rosjanami.

Na temat utworzenia Ukrainy, w tutejszych kołach dyplomatycznych debaty nie było, Grecy i Francuzi sprzyjają bardzo temu projektowi, Serbowie zaś mówią, że z tego utworzy się później Rosja.

O CENIE SYTUACJI Zewnętrznej

Konsolidowanie się stosunków wewnętrznych, wywrze swój wpływ na stosunki zewnętrzne.

Z Rumunją i Grecją dochodzi do porozumienia i wytwarzają się coraz lepsze stosunki.

Stosunek do Polski jest narazie platonicznym.

* Depesze te wysyłał: 1) Pierwemu podpułkownikowi następcy tronu 2) ministrowi wojny 3) zastępcy ministra wojny. 4) szefowi sztabu generalnego.
W kołach wojskowych wielkie zainteresowanie naszą wojną.

Ze zgodności:

Jedynak. J. P.